

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
MINISTRIA E ARSIMIT
DHE SPORTIT
AGJENCIA KOMBËTARE E PROVIMEVE

OLIMPIADA KOMBËTARE E HISTORISË

Viti mësimor 2016-2017

Faza e dytë

Klasa 12

Model përgjigjesh të sakta

Pyetja 1

a)

- Lezha kishte një pozicion gjeografik të favorshëm për mbajtjen e Kuvendit, sepse ndodhej afër zotërimeve të pjesëmarrësve kryesorë të Kuvendit. **1 pikë**
- Ky qytet ishte nën zotërimin venecian, ç'ka mënjanonte pakënaqësitë që mund të lindnin ndërmjet sundimtarëve shqiptarë. **1 pikë**
- Mbledhja në Lezhë ishte një thirrje miqësore për bashkëpunim me Republikën e Venedikut. **1 pikë**

b)

- Zhvillimi i mëtejshëm me sukses i luftës mund të realizohej me kalimin nga aleanca politike në një shtet të përqendruar në duart e Skënderbeut. **1 pikë**
- Shteti ofronte mundësi më të mëdha për forcimin e pozitës ndërkombëtare dhe njohjen nga shtetet e tjera. **1 pikë**
- Shteti ofronte një legjitimim të pozicionit të Skënderbeut pasi ai praktikisht bëhej “zot i Shqipërisë” në ndryshim nga “i parë mes të barabartëve” siç ishte në kuadër të Lidhjes së Lezhës. **1 pikë**

Pyetja 2

a)

Popullsia autoktone ishte homogjene. Tek ajo vihet re një vazhdimësi etnokulturore. Ajo argumentohet me:

të dhëna historike

2 pikë

Në trevat ilire kishte 20 qendra banimi, si qytete, fakt që tregon për vazhdimësinë e jetës qytetare. Emri Alban rrjedh nga fisi ilir i albanëve që ka jetuar në prapatokën e Durrësit dhe që ka pasur si qendër Albanopolin (Zgërdheshin e sotëm).

të dhëna arkeologjike

2 pikë

Në disa relieve të zbuluara në vendbanimet fshatare, pasqyrohen njerëzit e punës, bujq e zejtarë me veshje tipike ilire që provon se bashkësia etnike ilirie nuk kishte pushuar së ekzistuari. Muret e kështjellave mesjetare janë ngritur mbi muret antike. Kjo flet për vazhdimësi, pa ndërprerje të jetës në këto objekte.

Meqenëse të dhënat e para për të u zbuluan në fillim në Koman të Pukës (1898) kultura arbërore njihet ndryshe edhe si *kultura e Komanit* (shek.VI-VIII). Ajo ka dy karakteristika.

- E para lidhet me trashëgiminë e vjetër. Kjo vihet re në veglat e punës dhe armët, si sëpatat, thikat e majat e shigjetave; tek stolitë, si fibulat, tokëzat etj.
- Karakteristika e dytë lidhet me kushtet e reja historike, me ndikimet e kulturave të mëdha të asaj kohe: latine e greke. Banorët kishin gjuhën e tyre e njohur (albaneska) si vazhduese e gjuhës ilire, e dallueshme nga ajo greke dhe latine.

të dhëna gjeografike

2 pikë

Në gjuhën shqipe ka një sërë huazimesh nga dialekti verior I greqishtes së lashtë. Kjo tregon se stërgjyshërit shqiptarë kanë banuar në veri të grekëve.

Po kështu kemi edhe huazime nga latinishtja e Danubit, që tregon se shqiptarët kanë qenë në kufi me banorët e këtyre trevave.

Gjuha shqipe është e pasur edhe me terminologji detare dhe ujore që dëshmon se ata kanë jetuar gjithnjë pranë detit.

të dhëna gjuhësore**2 pikë**

Nga ilirishtja kanë ardhur deri sot një mijë emra njerëzish e sendesh: *Bardus – Bardhyl; Bistum= Bisht, etj*; emra qytetesh, malesh e lumenj: *Skodra; Lisus, Ulcinum, etj*.

Banorët e mëvonshëm kishin gjuhën e tyre e njohur (albaneska) si vazhduese e gjuhës ilire, e dallueshme nga ajo greke dhe latine.

të dhëna etnografike**2 pikë**

Deri sot kemi disa elemente të veshjes ilire, si xhubleta, fustani e fustanella, përparja me thekë, opingat, këmisha dalmatika, kapuçi i liburnëve; shallet dardane; kapele të modës shqiptare.

Pyetja 3 5 pikë

Dyndjet sllave u shtrinë në gjithë territorin e Ilirisë. Fiset sllave, me lejen e perandorëve biznatinë, u vendosën në Ballkan dhe shumë sllavë u vendosën në Ilirinë e Veriut. Atje popullsia ilire, e rralluar nga faktorë të shumtë, nuk i bëri ballë asimilimit sllav.

Në zonat e Ilirisë së Jugut si: Preval, Dardani, Epir të Ri dhe Epir të Vjetër popullsia autoktone i bëri ballë asimilimit sllav. Arsyet kryesore për këtë ishin:

- Iliria e Jugut ishte zonë ekonomike e zhvilluar, me qendra të mëdha qytetare.
- Nëpër territorin e saj kalonin rrugë të mëdha tregtare.
- Popullsia ishte më kompakte dhe kishte nivel më të lartë kulturor.
- Terreni ishte malor dhe bregdeti kishte shumë baza të fortifikuara.
- Në këtë pjesë ishin ngritur formacionet shtetërore ilire.

Sllavët që depërtuan në Ilirinë e Jugut sllavët u asimiluan me kalimin e kohës.

Pyetja 4

- Ligji për reformën agrare. Qëllimi i këtij ligji ishte eliminimi i pronës së madhe dhe të mesme në fshat, shtetëzimin e saj, duke menduar se në këtë mënyrë sigurohej edhe përkrhja e pjesës dërmuese të fshatarësisë.

2 pikë

- Ligji që vendosi kontrollin e shtetit mbi shoqëritë private vendase dhe të huaja, mbi pronësinë e të arratisurve jashtë vendit etj.

2 pikë

- Ligji mbi shtetëzimin e Bankës Kombëtare, minierave, ujërave etj;
- Ligji mbi fitimet e jashtëzakonshme të luftës. Qëllimi i saj ishte penalizmi ekonomik për atë kategori të shoqërisë që kishin patur përfitime ekonomike gjatë luftës. Nëpërmjet kësaj synuan të godasin shtresat e pasura me apo të drejtë.

2 pikë**Pyetja 5 5 pikë**

Një pengesë mund të jetë reforma në drejtësi dhe zbatimi i saj.

1 pikë

- Zbatimi i ligjit në vend *1 pikë*
- Lufta kundër korrupsionit *1 pikë*
- Situata konfliktuale mes partive kryesore politike *1 pikë*
- Lufta kundër trafiqeve të qenieve njerëzore dhe narkotikëve *1 pikë*
- Lufta kundër krimit të organizuar *1 pikë*
- Rritja e euroskepticimit *1 pikë*
- Performanca e dobët ekonomike *1 pikë*
- Çështja e pazgjidhur e pronësisë dhe pronave në Shqipëri *1 pikë*
- Mungesa e një administrate të qëndrueshme dhe profesionale etj. *1 pikë*

Shënim: nxënësi duhet të fokusohet kryesisht në pikat e mësipërme për të bërë argumentimin.

Pyetja 6

- a) Kodi i Justinianit, shpreh qartë vizionin e perandorit bizantin, për të vendosur qeverisjen dhe funksionet e shtetit mbi bazën e ligjeve, të cilat u hartuan në mënyrë të atillë që të kuptoheshin nga të gjithë dhe të ishin të zbatueshëm. Ligjet ishin të përshtatur me zhvillimet e kohës dhe i jepnin zgjidhje thuajse të gjitha çështjeve në shoqërinë bizantine. Vlera e këtij kodi është se ai iu bë pikënisja për të drejtën kushtetuese në Evropën mesjetare e më vonë. **4 pikë**
- b) Në fushën e arkitekturës Bizanti u bë i njohur për stilin e arkitekturës së kishave dhe objekteve të kultit, por edhe të ndërtesave qeveritare e rezidencave të të pasurve. Ndër veprat më të mahnitshme të objekteve të kultit është Kisha e Shën Sofisë, që njihet si një nga objektet e rralla kulturore në botë. **2 pikë**
- c) Bizantinët bënë shumë për të kopjuar, shumëfishuar dhe mbajtur gjallë, veprat e kulturës greko-romak, por ama ata nuk lanë pas dore edhe një krijimtari të vetën origjinale. Ndër shumë vepra, ato që mbeten ende edhe sot objekt studimi dhe burim informacioni janë kronikat e Ana Komnenës dhe veprat e Prokopit të Qesaresë. **2 pikë**

Pyetja 7

- **Politika e komunizmit të Luftës** konsistonte në hedhjen e bazave të sistemit të ri ekonomik të bolshevikëve, vendosjen e kontrollit të shtetit duke shtetëzuar industrinë dhe konfiskuar prodhimin bujqësor **2 pikë**
- **NEP (Politika e re Ekonomike)** lejonte disa tipare të ekonomisë të tregut, por pa çënuar bazën themelore të shtetit totalitar. Fshatarët mbasi shlyenin detyrimet ndaj shtetit, tepricën e prodhimit e shisnin në treg. Në qytet u lejua prona e vogël private në artizanat e tregti. **2 pikë**
- **Ekonomia e planifikuar dhe centralizuar** konsistonte në vendosjen e kontrollit të plotë të shtetit mbi ekonominë. Zhdukjen e pronës private, shtetëzimin e ndërrmarjeve industriale, zhvillimin e industrisë së rëndë, kolektivizimi i bujqësisë etj ishin tiparet dalluese të kësaj politike. **2 pikë**
- **Perestrojka** nënkuptonte ristrukturimin e ekonomisë, por pa likujduat pronën shtetërore. U vendos vetadministrimi dhe vetfinancimin i ndërrmarjeve ekonomike, krijimi i ndërrmarjeve me kapital të përbashkët, krijimi i ndërrmarjeve me kapital të huaj, fshatarët mund të largoheshin nga kolkozet e të merrnin tokë me qira, etj. **2 pikë**